

PETRA DELICADO POLİSİYE ROMAN SERİSİNDE İSPANYOL FEMİNİZMİNİN İZLERİNİ SÜRMEK¹

TRACING SPANISH FEMINISM IN PETRA DELICADO
DETECTIVE NOVEL SERIES

Zeliha DURAN

Arş. Gör. Dr., Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi,
Fen-Edebiyat Fakültesi, Batı Dilleri ve Edebiyatları Bölümü,
İspanyol Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı,
zduran@windowslive.com

Makale Bilgisi

Türü: Araştırma makalesi
Gönderildiği tarih: 1 Eylül 2021
Kabul edildiği tarih: 28 Ekim 2021
Yayınlanma tarihi: 28 Aralık 2021

Article Info

Type: Research article
Date submitted: 1 September 2021
Date accepted: 28 October 2021
Date published: 28 December 2021

Anahtar Sözcükler

Polisiye Roman; İspanyol Edebiyatı;
Alicia Giménez Bartlett; Petra
Delicado; Feminizm

Keywords

Detective Novel; Spanish Literature;
Alicia Giménez Bartlett; Petra
Delicado; Feminism

DOI

10.33171/dtcfjournal.2021.61.2.10

Öz

İspanyol edebiyatında polisiye roman, diğer ülke edebiyatlarında olduğu gibi erkek yazarların kaleminden doğar ve erkek bakış açısıyla gelişimini sürdürür. XX. yüzyılın ortalarında tam anlamıyla tanınırlık kazanır. 1970'li yıllarda önce siyasi bir kimlikle varlık gösterir. 1975 yılında Franco'nun ölümünün ardından kadın yazarlar da polisiye roman türünde eserler vermeye başlarlar. 1980'li yıllarda feminist hareketin İspanya'da etkinliğini arttırmasıyla birlikte polisiye romanın cinsiyetçi yapısı, kadın yazarlar tarafından kurgulanan kadın dedektiflerle kırılmaya başlar. Kurguladığı Petra Delicado polisiye roman serisiyle Alicia Giménez Bartlett bu yazarlardan biridir. Alicia Giménez Bartlett tarafından ilki 1996 yılında yazılan Petra Delicado polisiye roman serisi, İspanyol edebiyatında police procedural alt türünde kadın kahramanın yer aldığı ilk polisiye roman serisidir. Serinin kahramanı kadın polis dedektifi Petra Delicado karakteriyle dedektiflik figürünün erkek cinsiyetle özdeşleştiği ve erkekliğin yüceltildiği polisiye roman geleneğinde bir kırılma yaşanır. Bu kırılma, karakterin, dönemin feminist ideolojileri çerçevesinde kurgulanmasından kaynaklanmaktadır. Buradan hareketle bu makalede Petra Delicado polisiye roman serisinde İspanyol feminizminin izlerini sürmek amaçlanmıştır. Bu çalışmada belirli bir dönemi (1996-2009 tarihleri arasındaki dönem) incelemek hedeflendiği için günümüzde de yazılmaya devam eden serinin birinci romanı Ritos de Muerte (Ölüm Ayınları) (1996), üçüncü romanı Mensajeros de la Oscuridad (Karanlığın Habercileri) (1999), dördüncü romanı Muertos de Papel (Kâğıttan Ölümler) (2000), beşinci romanı Serpientes en el Paraíso (Cennetteki Yılanlar) (2002), altıncı romanı Un Barco Cargado de Arroz (Pirinç Yüklü Gemi) (2004), yedinci romanı Nido Vacío (Boş Yuva) (2007) ve sekizinci romanı El Silencio de los Claustros (Manastırların Sessizliği) (2009) inceleme nesnesi olarak kullanılmıştır.

Abstract

Detective novel in Spanish literature arises from the pen of the male writers as in other countries' literature and continues to develop from a male gaze. In the middle of the XXth century it gains properly recognition in the literary world. In the 1970s it principally appears with a political identity. After the death of Franco in 1975 female writers also begin to write detective novels. In the 1980s with the increasing effectiveness of the feminist movement in Spain, the sexist structure of detective novel begins to be broken with female detectives produced by the female writers. With Petra Delicado detective novel series Alicia Giménez Bartlett is one of these writers. The Petra Delicado detective novel series, written first in 1996 by Alicia Giménez Bartlett, is the first detective novel series in Spanish literature that include a female hero in the police procedural subgenre. Detective novel tradition, which identifies the detective figure with male gender and exalts masculinity, is subverted with the character female police detective Petra Delicado. This subversion derives from the creation of the character within the framework of the feminist ideologies of the period. From this point of view, this article aims to trace Spanish feminism in the Petra Delicado detective novel series. As this study aims to cover a specific period (the period between 1996-2009), the first novel Ritos de Muerte (1996), the third novel Mensajeros de la Oscuridad (1999), the fourth novel Muertos de Papel (2000), the fifth novel Serpientes en el Paraíso (2002), the sixth novel Un Barco Cargado de Arroz (2004), the seventh novel Nido Vacío (2007) and the eighth novel El Silencio de los Claustros (2009) of the ongoing series are analyzed in this study.

¹ Bu makale, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Batı Dilleri ve Edebiyatları Ana Bilim Dalı, İspanyol Dili ve Edebiyatı Bilim Dalı bünyesinde, Dr. Öğr. Üyesi María Antonia Panizo danışmanlığında tamamlanan “Çağdaş İspanyol Polisiye Romanında Kadın Kimliğinin Oluşumu” başlıklı Doktora tezinden üretilmiştir.

Giriş

Batı edebiyatında XIX. yüzyılın ortalarında ortaya çıkan ve XX. yüzyılın ilk yarısında altın çağını yaşayan polisiye roman türü, erkeği akılla, kadını bedenle özdeşleştirmesinden dolayı cinsiyete dayalı bir yapıyla gelişim gösterir. Türün bu cinsiyetçi tutumu, 1960'larda ortaya çıkan ikinci dalga feminizmle birlikte kırılmaya başlar. İspanyol edebiyatında bu kırılma ancak diktatör Franco'nun 1975 yılında ölümünün ardından gerçekleşir. 1936-1939 yılları arasında yaşanan İç Savaş sonrasında yönetime gelen ve kırk yıla yakın devam eden diktatörlük rejimi süresince baskıcı bir tutumun hüküm sürdüğü İspanya'da polisiye roman türü, Enrique Jardiel Poncela, Joaquín Belda, Wenceslao Fernández Flórez, Mario Lacruz ve Francisco García Pavón gibi erkek yazarların türe kattığı minör yenilikler dışında tam anlamıyla bir başarı sağlayamaz. Kadın yazarlar açısından uzak durulan bir tür olan polisiye, ancak diktatörlüğün son dönemleri olan 1970'li yıllarda siyasi bir kimlik kazanarak kültürel edebiyat kategorisine çıkabilir. 70'li yıllarda Manuel Vázquez Montalban, Eduardo Mendoza, Jorge Martínez Reverte, Andreu Martín ve Francisco González Ledesma gibi erkek yazarlar türü, İspanya'daki olumsuzlukları eleştirmek için bir araç olarak kullanırlar. 1975 yılında diktatör Franco'nun ölümünün ardından yazarların, ülkenin sosyopolitik durumuyla ilgili söylemek istediklerini söyleyebildikleri ve eleştiri yapabildikleri ana türlerden biri haline gelen (Godsland, 2007, s. 1)² polisiye roman türüne yine bu tarihten sonra kadın yazarlar da dâhil olur. 80'li yıllardan itibaren kadın yazarlar, kurguladıkları dedektif figürleri üzerinden cinsiyet politikalarını sorgulamaya açarlar. Böylece türün cinsiyetçi yapısı kırılır ve süregelen erkek dedektif miti bozguna uğramaya başlar. 1996 yılında kurguladığı polis dedektifi Petra Delicado ile tür içinde radikal yenilikler yapan ve türün İspanyol edebiyatındaki gelişimine yön veren yazarlardan biri Alicia Giménez Bartlett'tir. Yazar, kadınları ilgilendiren birçok konuyu merkeze aldığı romanlarının ana karakteri Petra Delicado üzerinden dönemin feminist ideolojilerini yansıtır.

² Bu makalede aksi belirtilmediği müddetçe İngilizceden ve İspanyolcadan Türkçeye yapılan bütün çeviriler tarafıma aittir.

Petra Delicado Polisiye Roman Serisinin İncelenmesi

Petra Delicado karakterinin yer aldığı polisiye roman serisi İspanyol edebiyatında *police procedural* (polis yöntemi)³ alt türünde kadın kahramanın yer aldığı ilk polisiye roman serisidir. Bu alt türde soruşturmayı yürüten kişi Polis Teşkilatı'nın bir üyesidir ve belirli prosedürleri izleyerek olayları çözüme kavuşturur. İspanya'da kadınların Polis Teşkilatı'na ilk defa 1979 yılında dâhil olmaya başladıkları ve bir kadın polisin ilk defa 1997 yılında komiserlik rütbesine yüксеlebildiği gerçeği göz önünde bulundurulduğunda, Alicia Giménez Bartlett'in 1996 yılında Polis Teşkilatı'nın içinde soruşturmaları yürüten bir kadın karakter kurgulamış olması İspanyol edebiyatında polisiye roman tarihi açısından önemli ve radikal bir yeniliğe dönüşmektedir. Gerçek hayatta bile kadınların sayıca az yer bulabildiği, erkeklerin denetiminde ve yönetiminde olan Polis Teşkilatı'nda erkek dedektife denk bir kadın dedektif kurgusuyla Petra Delicado serisi, dönemi için büyük bir girişim olarak değerlendirilir.⁴

Otodiyejetik anlatıcının kullanıldığı seride olaylar, Petra Delicado'nun bakış açısından değerlendirilir ve onun ağzından aktarılır. Serinin başlarında Petra, kırklı yaşlarında, yalnızlığı çok seven, iki evlilik yapmış, özgürlüğüne düşkün, klasik müzik tutkunu, kültürlü bir kadın olarak karşımıza çıkar. Petra, on dört sene avukatlık yaptıktan sonra radikal bir kararla polis olmak istemiş ve Barselona Polis Teşkilatı'nda belge işlem bölümüne atanmıştır. Olaylar, Polis Teşkilatı'nda o an yaşanan personel azlığından dolayı bir tecavüz vakasının Petra'ya verilmesiyle başlar. Soruşturma sırasında Petra'ya yardımcı olması için Fermín Garzón adında bir erkek polis görevlendirilir. Fermín Garzón, Salamanca'dan yeni gelmiş, emekliliği

³ Bu alt türün İspanyol edebiyatında kullanılması diğer ülke edebiyatlarına göre daha geç bir dönemde gerçekleşir. Bunun sebebi ordu gibi polisin de Franco rejimiyle ilişkilendirilen olumsuz imajıdır. Dolayısıyla bu alt türün İspanyol edebiyatına girmesi demokrasiyle birlikte polis imajının değişmeye başladığını gösterir. Aynı zamanda bu alt türün kullanımı, polisler hakkındaki kötü imajın olumluya çevrilmesi yolundaki gerçekliğe katkıda bulunur.

⁴ Petra Delicado serisi, on beş farklı dile çevrilir. Serinin başarısı ülke sınırlarının dışına çıkar; İtalya'da, Amerika'da, Almanya ve Fransa'da büyük bir okur kitlesine kavuşur. Seri, 1999 yılında Raymond Chandler ödülünü, 2014 yılında Pepe Carvalho ödülünü kazanır.

yaklaşmış, elli yedi yaşında, göbekli, yemek yemeyi çok seven, geleneksel fikirleri olan bir adamdır.⁵

Petra-Fermín ikilisi arasında bir karşıtlık ilişkisi vardır. Petra, söylemleriyle, fikirleriyle ve yaşam şekliyle modernliği temsil ederken, bir kadının emri altında çalışmak konusunda zorlanan Fermín, kadınlar hakkında kalıplaşmış fikirleriyle gelenekselliği temsil eder. Petra'nın kendisinden yaşça büyük ve tecrübeli bir erkeğe amirlik yaparak soruşturmalarını yürütmesi, polisiye roman türünün süregelen cinsiyetçi yapısını ters yüz eder. Klasik polisiye roman geleneğinde bedene indirgenip kurban olarak ölümlerle özdeşleştirilen veya *femme fatale*, sekreter, erkeğin yardımcısı gibi olumsuz stereotiplerle sınırlandırılan kadın, bu seride olumsuz stereotiplerden sıyrılarak erkek dedektife denk bir kadın dedektif figürüne dönüşür.

Petra-Fermín ikili ilişkisine benzer şekilde bir diğer karşıtlık ilişkisi de ana karakterin adı ve soyadı arasında kurulmuştur. Petra kelimesi İspanyolca *taş gibi, sert* anlamına gelirken, Delicado kelimesi *hassas, narin, kırılğan* anlamına gelmektedir. *Taş gibi sert* anlamıyla Petra kelimesiyle “erkeklik” çağrıştırılırken, *hassas, narin, kırılğan* anlamıyla Delicado kelimesi üzerinden “kadınlık” çağrıştırılmaktadır. Bu bağlamda Petra Delicado'nun erkeklere ait bir alan olarak görülen dedektiflik ve kadınlık kimliğinin sentezlenmesi üzerine kurulu olduğu söylenebilir. Dolayısıyla Petra Delicado kurgusu, erkek yazarların kaleminden doğan ve erkek hegemonyasında gelişen polisiye roman geleneğinin içinde kadının kendine bir yer bulma mücadelesi olarak değerlendirilebilir. Petra, kullandığı küfürlü dili, silahıyla olan bağı, fiziksel şiddeti, alkol ve sigara tüketimi ve özgürce yaşadığı cinsel hayatıyla erkek meslektaşlarına benzeyerek bir *erkek fatmaya*⁶ dönüşse de diğer yandan kadınlık kimliğini de sürdürmeye çalışır. Petra Delicado'nun adı ve soyadı

⁵ Petra Delicado ve Fermín Garzón ikilisi, Cervantes'in dünyaca ünlü kahraman ikilisi Don Quijote ve yaveri Sancho Panza'yı akla getirmektedir. Don Quijote ve Sancho Panza'nın birlikte çıktıkları çeşitli maceraları içeren yolculuklara benzer şekilde Petra ve Fermín de farklı davaları çözmek üzere maceradan maceraya atılırlar. Cervantes'in ikilisine benzer şekilde serinin ilerleyen romanlarında Petra ve Fermín de sıkı bir bağ kurarlar ve birbirlerinin hayatlarını etkilemeye başlarlar. Özellikle Sancho Panza gibi göbekli ve yemek yemeye düşkün Fermín Garzón, Petra'nın hayatına girmesiyle birlikte geleneksel çizgisinin dışına çıkarak farklı bir kimliğe dönüşür.

⁶ *Erkek fatmalık*, erkeklerin hareketlilik ve özgürlüklerine karşı duyulan doğal bir arzuyla ilişkilendirilir ve genellikle bağımsızlık ve iç motivasyon işareti olarak yorumlanır (Halberstam, 1998, s. 6). Petra da aynı şekilde gücünü kanıtlamak, bağımsızlığını korumaya devam etmek ve Polis Teşkilatı içinde yer edinebilmek için *erkek fatmalığa* soyunur. *Erkek fatmalık*, ideal anne, harika eş, zayıf veya duygusal gibi tanımlamalar çerçevesinde erkek bakışıyla belirlenmiş kadın kimliğine karşı bir eleştiri getirir. Dolayısıyla Petra, *erkek fatmalık* maskesiyle ataerkil zihniyetin kurguladığı, sınırları belirli kadın kimliğinin ötesine geçer. Petra'nın *erkek fatmalığı*, İspanyol toplumunda profesyonel alanda kadınların yaşadıkları anomaliye de vurgu yapar (Godsland, 2007, s. 54).

arasındaki karşıtlık ilişkisiyle işaret edilen, erkek cinsiyle özdeşleşmiş dedektiflik mesleği ve kadınlık kimliğini uzlaştırma mücadelesi, o dönem İspanyol kadınının toplum içindeki konumunun muğlaklığıyla da örtüşmektedir. İspanyol toplumunda çağdaş dönemde feminist mücadele farklı söylemler arasında kalır ve olması gerektiği gibi ilerleyemez, çünkü Franco sonrasında politik kurtuluş, feminist kurtuluştan çok daha fazla ön planda olur (Martín Alegre, 2002, s. 420).

1979 yılında üç binden fazla katılımcıyla Granada'da gerçekleşen feminist konferanslar, İspanyol feminizminin çöküşünün başlangıcı olur. Bu konferanslarda eşitlik feministleri ve farklılık feministleri arasında bölünmeler yaşanır ve bu kriz, 1979-1982 yılları arasında devam eder. Ana Rubio Castro, 1979 yılından sonra İspanya'nın, eşitlik feminizminin detaylarını çok kavrayamadan radikal farklılık feminizmini seçtiğini ve hızlı bir şekilde yapılan bu seçimin zaman zaman karışıklığa sebep olduğunu belirtir. Rubio Castro, feminizmle ilgili seçimin hızlı bir şekilde gerçekleşmesinin yasal, politik ve toplumsal olayların hızından kaynaklandığını ifade eder (1990, s. 204).

Aydınlanma önermelerine ve evrensellik ilkesine dayanan eşitlik feministleri, bütün insanların birer özne olduğunu ve ortak bir doğaya sahip olduğunu, bu nedenle herkesin eşit olduğunu savunurlar. Erkeklik ve kadınlığın toplumsal cinsiyet rolleri olduklarını belirtirler. Erkeklerin bu farklılıktan yola çıkarak kadınları ikincilleştirdiklerini öne sürerler. Dolayısıyla kadınların dişilik özünün taşıyıcısı olduğu fikrine, yaradılış olarak iyiliğin ve barışın taşıyıcıları olarak tanımlanmalarına karşı çıkarlar. Bunun gerçekten böyle olup olmadığını bilinemeyeceğini, kadınlara seçme şansı tanınmadan bu sıfatların doğuştan onlara yakıştırıldığını ileri sürerler (Amorós, 2001, s. 58).

Domestik, politik, profesyonel ve ekonomik anlamda özgürlük elde etmek için savaştan eşitlik feministleri, kendilerine rol model olarak erkekleri seçtikleri, dolayısıyla erkekleştikleri iddia edilerek farklılık feministleri tarafından eleştirilirler. Farklılık feministleri de eşitlik feministleri gibi kadınların eşit haklara sahip olmaları için mücadele etseler de bunu farklı yöntemler izleyerek yaparlar. Erkeklerle eşitlik değil, erkek ve kadın için eşitlik mücadelesi verirler. Cinsel farklılığı yok saymayarak eşit iş, eşit ücret, eşit fırsatlar talep ederler. Erkeklerin farklılığı kullanarak kadınları baskı altına aldıklarını kabul ederler, fakat bu farklılıkları eşitsizlik lehine kullandıklarını belirtirler. Farklılığın eşitsizlikle bir ilgisinin olmadığını, eşitlik fikrinin gerçekte eşitsizliğe karşı çıkılması gerektiğinde farklılık ile bir zıtlık oluşturduğunu ileri sürerler. Dolayısıyla eşitlik için farklılığın önemine vurgu

yaparlar ve farklılık ortadan kalkarsa tek bir modelin, tek bir düşüncenin baskın ve egemen olacağını ifade ederler. Bu nedenle kadınların, erkeklerin olduğu veya sahip olduğu şeye göre hedeflerini tanımlarlarken erkek kimliğine bürünmelerini eleştirirler. Onlara göre özgürleşme, *kadın kimlikli olma*, *kadın kimliğiyle yaşama* anlamına gelir (Heywood, 2013, s. 243).

Petra Delicado, serinin başlarında eşitlik feministlerinin savundukları düşüncelerin somut bir örneği olarak ortaya çıkar. İroni dolu cümleleriyle erkek egemenliğindeki Polis Teşkilatı'nda meslektaşlarına karşı feminizmin sözcülüğünü yapar. Onlarla eşit olduğunu göstermek için erkeklerin kullandığı gibi küfürlü bir dil kullanır.⁷ Duygusal birlikteliklerden uzak durur ve sadece cinsel birliktelikler yaşar. Aile ve annelik kavramlarına uzaktır. Aileyi "*angarya*" olarak görür (Giménez Bartlett, 2015, s. 170). Sherlock Holmes gibi klasik müziğiyle ve yalnızlığıyla mutludur. İki kere evlenip boşanmıştır ve seçimlerinde özgürce hareket etmektedir. Davranışları ve konuşmalarıyla sert bir kadındır. Mesleğini başarıyla yapabileceğini, ona "*entelektüel mücevher*" diyerek dalga geçen erkek meslektaşlarına kanıtlamak için uygun zamanın gelmesini bekler. Sonunda fırsatı yakaladığında tüm gücüyle bu amaç için mücadele eder. Fakat serinin ilerleyen romanlarında farklılık feministlerinin düşüncelerine karşılık gelen bir figüre dönüşür. Serinin başlarında yalnız olmaktan duyduğu mutluluk yerini mutsuzluğa ve sorgulamalara bırakır ve serinin üçüncü romanı *Mensajeros de la Oscuridad*'da şu ifadelere yer verir:

⁷ Toplumdilbilim alanında çalışan araştırmacıların üzerinde durdukları konulardan biri de aynı dili konuşan kadın ve erkekler arasında dil kullanımı konusunda bir farklılık olup olmadığı sorusudur. Amparo Tusón Valls, konuyla ilgili çalışmasında aynı dili konuşan kadın ve erkeklerin dili kullanımlarında farklılıklar olduğunu ve bu farklılıkların kişilerin toplumsallaşma süreçlerinde kazandıkları edinimlerden, diğer bir deyişle toplumsal pratiklerden kaynaklandığını belirtmektedir (2016). Tusón Valls, Batı Akdeniz kültürünü örnek göstererek bu coğrafyanın kadınlarının genellikle ev ve aile kavramlarıyla ilişkili olduklarını; buna karşılık erkeklerin evin dışıyla, kamusal alanla ilişkilendirildiklerini ifade eder. Kadın ve erkek arasındaki bu değişik toplumsallaşma sürecinin, kadın söylemi ve erkek söylemi olmak üzere iki farklı söylem türünün ortaya çıkmasına yol açtığını belirtir. Buna göre kadınların daha çok evin içiyle ilişkili kelimeleri, nüansları belirten kelimeleri ve küçültme eklerini kullanırken erkeklerin politika, spor veya iş gibi daha çok kamusal alana özgü kelimeleri, küfür ve kadınların aksine daha çok büyültme eklerini kullandıklarını ileri sürer (Tusón Valls, 2016, s. 140-142). Tusón Valls'ın ve farklı araştırmacıların ortaya koydukları bu sınıflandırmalar genellikle bu şekilde olmakla birlikte her kadın veya her erkek için geçerli değildir. Petra Delicado da bunun örneklerinden biridir. Erkek egemen Polis Teşkilatı'nın bu roman serisinde ataerkil İspanyol toplumunun metaforu olarak kullanıldığı göz önünde bulundurulursa Petra'nın erkeklere özgü dili tercih etmesini, mevcut sisteme bir saldırı olarak değerlendirmek mümkündür. Petra, erkek meslektaşları gibi olabileceğini ve bir kadın olarak kamusal alanda onlarla birlikte var olabileceğini kanıtlamaya çalışmaktadır. Erkeksi alan olarak çizilen sınırı söylemsel olarak aşındıran Petra, öte yandan erkeksi söylem tarzıyla polisiye romanın dil üzerinden sürdürülen cinsiyetçi yapısına ortaklık ederek katkıda bulunmaktadır.

Mutluluk ifadeleriyle herkese veda ettim. Tamamen yalandandı. Mutsuzdum. Eve dönüş yolum ağır ve yorucuymuş. Düşünüyordum. Geçmiş, aşk ve tutku uçarıkları. Birden hayatımın tamamını düşündüm; yıkıcıydı. Başka türlü olabilir miydi? Evet, diğer her şeyde olduğu gibi hayatım da başka türlü olabilirdi, hatta tam tersi bile olabilirdi (Giménez Bartlett, 2015, s. 84-85).

Serinin beşinci romanı *Serpientes en el Paraíso*'da Juan Espinet'in cinayetini soruşturdukları sırada şehrin eteklerindeki lüks sitelerden biri olan El Paradís'ten ayrılırken, Malena Puig'in evinde gördüğü manzara Petra'ya aile özlemini ve anneliği hatırlatır. Serinin üçüncü romanı *Mensajeros de la Oscuridad*'da "angarya" olarak nitelendirdiği ailenin eksikliğini hissetmeye başlar ve serinin beşinci romanı *Serpientes en el Paraíso*'da gördüğü sıcak aile tablosunun etkisiyle bir sohbet sırasında evliliğin çok da kötü bir şey olmadığını söyler (Giménez Bartlett, 2002, s. 230). Aslında ne istediği konusunda kendi içinde sorgulamalar yaşar ve kendisiyle yüzleşerek başladığı noktaya geri döner: "Hayatım hakkında düşünmekten asla vazgeçemedim. Bütün vakitlerini araştırmaya adanmış bilim insanlarından biri olmak için her şeyimi verdim. Sanırım bunun için avukatlığı bırakıp polis oldum. Bu mesleğin aklımı tamamıyla meşgul edeceğini sandım ama gördüğün gibi öyle olmadı" (Giménez Bartlett, 2017a, s. 228).

Petra, Malena Puig'in küçük kızının kendisine sarılmasından çok etkilenir ve hissettiği sıcaklığın etkisinden uzunca bir müddet çıkamaz. Ailenin yanından ayrıldıktan sonra çocuğa karşı içinde beliren sevgiden yardımcısı Fermín Garzón'a da bahseder: "İstediyin kötü şeyi söyleyebilirsin ama gerçek şu ki aile olmanın bir sürü güzel yanı var. Pijamalı o küçük çocuğu gördün mü? Bir dağ gibi, nehir gibi doğal, saf bir güzellik değil miydi?" (Giménez Bartlett, 2002, s. 49). Petra'nın yardımcısı Fermín, Petra'nın birçok konuda olduğu gibi annelik konusunda sergilediği tutarsızlığı eleştirir:

—Sürekli prensiplerinizden ayrılıyorsunuz! Beş dakika tatlı bir kız çocuğu gördünüz diye hemen garip bir annelik içgüdünüz ortaya çıkıyor.

—Garip mi? Nesi garip? Benim de diğerleri gibi bir kadın olduğumu size hatırlatırım. Eğer annelik içgüdüğü diye bir şey varsa ben niye onu hissetmeyecekmişim?

....

Garzón, sebepsiz yere asi bir şekilde davranırken ben de annelik gibi bana çok uzak kalmış bir konuyu savunuyordum (Giménez Bartlett, 2002, s. 49).

Petra, kendi içinde yaşadığı sorgulamaların ardından serinin yedinci romanı *Nido Vacío*'da Marcos ile evlenerek üçüncü evliliğini gerçekleştirir (Giménez Bartlett, 2017b). Böylece bir adamın eşi kimliğine, üvey annelik yaparak da annelik kimliğine kavuşan Petra, dönemin farklılık feministlerince arzulanan kadın figürüne daha çok yaklaşır. İspanya'da 2000'li yıllarda hem kadınların hem de erkeklerin ortaya koyduğu kültürel ve politik söylemde arzu edilen kadın modeli, kamusal alanda aktif olsa bile özel alanı özleyen, evlilik, evcimenlik ve annelik gibi geleneksel kadınlık değerlerini yeniden keşfeden kadındır.⁸ Bu değerler, kadınlar için özgürleşmenin ve bütünleşmenin yolu olarak görülür (Cruz ve Zecchi, 2004, s. 11).

Serinin birinci romanı *Ritos de Muerte*'de Petra, erkekliği simgeleyen “aksiyon” arzusundan dolayı avukatlığı bırakıp polis olduğunu belirtir. Kullandığı dil, davranış ve yaşam şekliyle erkeklerle eşitlik mücadelesi adı altında bir *erkek fatmaya* dönüşür. Ama aynı zamanda roman, Petra'nın bir ev satın alarak domestik alana dönmeye çalışmasına işaret ederek başlar:

İkinci boşanmamdan bir süre sonra kendime şehir içinde bahçeli küçük bir ev bulmak için borca girdim. Zor bir istekti ama başardım. Bu bir hevesten daha fazlasıydı diye düşünüyorum. Basit birkaç eşya ve büyük bir dondurucuyla apartmanlarda geçen onca yıl. Bu bana sakin bir yerde yalnız yaşama fırsatı sunuyordu. Bu da başka bir değişim şansı olarak düşünülmeliydi. Bu işin felsefesinde bir düzene sahip olmayı istemek, bahçenin arka tarafında bitkiler yetiştirmek ve sıcak yemek var sanıyordum; fakat bu kararın iç yüzünde daha derin dürtüler yatıyordu. Bitkileri olan bir eve sahip olmak bir halata ip atmak, toprağa bağlanmak, kök salmak gibiydi (Giménez Bartlett, 1996, s. 7).

Ev yuvayı, bahçe doğaya dönmeyi, hayat vermeyi sembolize eder. Dolayısıyla Petra, erkekliği çağrıştıran aksiyon/hareketlilik ve dişiliği çağrıştıran yuva/toprak ana/kök salma/hayat verme arasında konumlanır; bu iki zıtlık arasında muğlak bir duruş sergiler (Thompson Casado, 2002, s. 75). Petra, ev almak istemesinin

⁸ Örneğin, 1999 ve 2000 yılında *El País* gazetesinin haftalık ekinde “Anneler Savaşçısı” veya “Yuvalarının Gladyatörleri” gibi başlıklara rastlanır. Bu başlıklardaki kahramanlık, güç ve cesaret çağrışımları yapan niteleyiciler, frankist söylemin süslediği pasif fedakârlık ve adanmışlığı kabul etmeyecek bir kuşak için annelik ve ev işini arzu edilen fikirlere dönüştürür (Cruz ve Zecchi, 2004, s. 12).

materyalist sebeplerden değil, aslında içgüdüsel sebeplerden kaynaklandığını belirterek, farklılık feministlerinin fikirlerine sözcülük yapar.

Erkeklik kişisine bürünerek Polis Teşkilatı'nda kendine bir yer edinme mücadelesi veren Petra, bir yandan da evini özler, düzenli bir ev hayatına kavuşmayı arzular. Daha önce sıradanlaştırdığı ve göz ardı ettiği domestik alan, artık onun için anlamını değiştirmeye başlar:

Bu lanet olası olay sayesinde bir gerçeklik banyosu yaptım. Şu an sadece yalnız olmayı, sardunyalarımı sulamayı ve düzenli bir hayatımın olmasını istiyorum. Küçük, sıradan ayrıntılar benim için birer ayrıcalık olmaya başladı. Sanırım ilk defa niyetimi değiştirmek istemiyorum; bunun şimdiye kadar aldığım en doğru karar olduğunu düşünüyorum. Yanılmadığımı anladım (Giménez Bartlett, 1999, s. 294).

Petra, ev almakla en doğru kararı verdiğini düşünür ve soruşturma sayesinde aslında ne istediğinin farkına varır. Özel hayatı ve mesleği arasında gidip gelmekte, birine sahip olurken diğerini kaybetmektedir. *“İçine gömüldüğüm soruşturma, tekrarlayan bir takıntı halini almıştı; evim, hayatım, özel yaşamım umurumda değildi”* (Giménez Bartlett, 1996, s. 151). Ancak soruşturma bittikten sonra evine vakit ayırabilmekte, domestik alana geri dönebilmektedir:

Bütün pazarı ev işiyle geçirdim. Evim, harap olmuş bir bölge ya da ıssız sömürge toprakları gibiydi. Parkeleri parlattım, camları sildim, kitapları yerleştirdim (Pepe'ye gerek kalmamıştı) ve telefon rehberinden yuvamı haftada bir temizletmek için bir temizlik şirketi numarası araştırdım. Aylar önce yapmam gerekeni yapıp, evimi düzene soktum (Giménez Bartlett, 1996, s. 296).

Öne çıkan İspanyol feministlerinden biri olan Lidia Falcón, 1970'li yıllarda erkeksi saldırganlık karşısında kadınlık özlerini ve özgüllüklerini bahane ederek yuvalarını ve aşkı seçen farklılık feministleri gibi, 1990'lı yıllarda özel hayatı seçen feministlerin bu sefer de *“mahremiyetin korunması”* olarak adlandırdıkları feminist değerleri savunduklarını belirtir (2000, s. 243-244). Seçtikleri yeni hayatı yaşayabilmek için öncelikle ihtiyaç duydukları şey ise, uzun çalışma saatlerinden sonra sadece uyumak için kullandıkları virane apartman dairelerinden kurtulup bir ev, bir yuva edinmek olur: *“Mahremiyet feministlerine satılan daire sayısını hesaba katarsak 90'lı yıllar inşaatçılığın zirve yaptığı yıllardır”* (Falcón, 2000, s. 245). Falcón'un bahsettiği bu feministler, 90'lı yıllarda birçok bahçeli daire ve ev satın alırlar. Bunları satın alabilmek için de önceden net bir şekilde reddettikleri ve

kapitalizmin en temel halkası olarak gördükleri aile miraslarını kabul ederler; yine önceden reddettiklerinin aksine babalarından, erkek kardeşlerinden hatta kocalarından para isterler. Günlerce ve saatlerce evlerinin içlerinin ve dışlarının dekorasyonu ile uğraşırlar. Falcón, başından geçen bir olayı şu şekilde aktarır: “*Solun ve feminizmin daimi önderlerinden birinin gerçekten güzel ve orijinal evini ziyaretim sırasında böyle bir daireyi inşa etmenin ve dekore etmenin epey pahalı olması gerektiğini söyleyerek şaşkınlığımı gösterdim; o ise sitem ettiğimi düşünerek meydan okurcasına bir karşılık verdi: Niye? Yerde döşekte mi uyumaya devam etmemi isterdin?*” (2000, s. 245-246).

Bahçeli evlerine kavuşan bu kadınlar, yuvalarının devamı için yemek yapmak zorunda kalır ve yemek yapmayı öğrenmeye başlarlar. Büyük bir ilgiyle gazete ve dergilerde yayımlanan, radyolarda verilen ve ülkenin en iyi aşçıları tarafından televizyonlarda detaylıca anlatılan yemek tariflerini takip etmeye başlarlar (Falcón, 2000, s. 247). Serinin başında borca girerek bahçeli bir ev satın alan Petra da evinin içini özenerek dekore ettirir, gösterişli ve son moda teknolojiyle donattığı evinde yemek pişirmenin hayalini kurar:

Taşınmadan önce sonucu inceliyordum; sağlam ve sıradan bir görünüme sahipti: beyaza boyanmış neşeli kapılar ve güzel bir ışık... Mutfakta özel üretim dolaplar ve modifikasyonu takdir edilesi seçkin antika bir soba göze çarpıyordu. Onun yanına son moda teknolojik bir cam seramik set üstü kurmalarını istedim. Orada büyükannelerimizi bile deli eden güveçleri, bütün gün pişirilmesi gereken karışımları ve İspanyol güveçlerini pişirecektim. Hazır yemeğe, telefon pizzasına, sosisli sandviçe, Meksika takolarına, tek tek plastik kaplarda paketlenmiş chop-sueye elveda diyecektim (Giménez Bartlett, 1996, s. 8).

Lidia Falcón, 1990’larda radikal bir dönüşüm yaşayan feministlerin daha önce yücelttikleri feminist değerleri kötülemeye başladıklarından bahseder. Geçmişte yaşadıkları güzel şeyleri, akşam yemeklerini, toplantıları, gittikleri tiyatroları, plajda geçirdikleri tatilleri, gidilen sinemaları unutarak kendilerini feminizme adadıkları dönemde gerçekleştirdikleri etkinliklerin onlara hiçbir şey katmadığını göstermeye çalışırlar. “*Ne mücadelenin heyecanı, ne iktidarın cimriliği ve ahlaksızlığı karşısında kazanılan zaferlerin sevinci, ne de kaydedilen ilerlemelerin mutluluğu, bugün onlar için hiçbir anlam ifade etmemektedir*” (Falcón, 2000, s. 249). Petra’nın da bir zamanlar Falcón’un bahsettiği feministler gibi mücadele ettiği kendi cümlelerinden anlaşılır:

“Erkeğiniz yatakta çok mu utangaç? Onu harekete geçirmenin yirmi yolu.” Bu cümleler günümüzdeki genç kadınların benim kuşağında hiçbir kadının olmadığı kadar özgür olduklarını gösteriyor. Hayat böyle işte dedim; bizim uğruna devrim yaptığımız şeyi şimdilerde oyun gibi yaşıyorlar. Oynamak için bile önce bir devrimin bedelini ödemek zorundasın. Bu bir iç rahatlatması mıydı bilmiyorum gerçekten ama en azından şöyle bir durup düşününce kendimi o kadar aptal hissetmiyordum (Giménez Bartlett, 2005, s. 41-42).

Petra, özgürlük ve eşitlik için mücadele verilen yıllardaki kadınlarla içinde yaşadığı dönemin kadınları arasındaki farka şaşırır ve zamanında büyük mücadelelerle elde etmeye çalıştıkları özgürlüğe artık kadınların kolay bir şekilde sahip olduklarını dile getirir. Böylece yazar, bir yandan İspanyol kadınlarının artık bazı özgürlüklere kavuştuklarına dikkati çekerken, diğer yandan hedeflenenleri başardıklarını düşünüp özgürlük mücadelesinden vazgeçen kadınlara işaret eder. Dolayısıyla Petra, kendini bir zamanlar mücadele verdiği için mutlu ve gururlu hissetmekte, fakat diğer yandan artık mücadeleyi bırakan kadınların söylemini sürdürmektedir. Serinin üçüncü romanı *Mensajeros de la Oscuridad*'da feminist mücadeleyi “*feminist kavg*a” olarak nitelendirir ve uzun zaman önce ondan vazgeçtiğini açıkça dile getirir (Giménez Bartlett, 2015, s. 132).

Petra, serinin birinci romanı *Ritos de Muerte*'de tecavüze uğrayan genç kızların ısrarla tecavüz eden kişi hakkında konuşmak istememeleri ve kendilerini suçlu hissetmeleri karşısında onlardaki feminist bilinç eksikliğine dikkati çekerek (Giménez Bartlett, 1996, s. 45); serinin üçüncü romanı *Mensajeros de la Oscuridad*'da komiseri Coronas ve Fermín'in onu sadece kadın olduğu için sürekli korumaya çalışmalarını “*hakaret*” olarak yorumlayıp onlara karşı çıkararak (Giménez Bartlett, 2015, s. 221, 318); serinin dördüncü romanı *Muertos de Papel*'de komiser Coronas'ın “O.Ç.” kelimesini kullanması üzerine erkeklere yöneltilen ağır küfürlerin neden hep kadınları da alçalttığını sorgulayarak (Giménez Bartlett, 2005, s. 12) açık bir şekilde feminizmin sözcülüğüne soyunsa da, erkek meslektaşları ona “*feministsin*” dediklerinde ısrarla feminist olmadığını söyler:

—Çok çelişkili bir kadın olduğunuzu söylememe izin verin.

—Herkes gibi.

—Aynı fikirde değilim, siz ortalamanın çok üzerindesiniz. Feministsiniz ve kız kardeşinizin biraz takılmasından rahatsız oluyorsunuz. Takıldığı adam polis ve siz, biz polislerin çok güvenilecek insanlar olmadığımıza inanıyorsunuz. Emin olun başka örnekler de verebilirim.

–Yorulmayın. Yüzde yüz hedefi tutturacağınızdan eminim. Ama şunu gerçekten bilin: Ben feminist değilim. Eğer feminist olsaydım polis olmazdım, ne bu ülkede yaşar, ne iki kere evlenir ne de sokağa çıkardım; ne söylediğimi iyi anlayın (Giménez Bartlett, 2005, s. 137-138).

Petra, çelişkili bir kadın olduğunu kabul etmekte fakat feminist olduğunu ısrarla reddetmektedir. İspanya'nın feminist bir kadın için kolay bir ülke olmadığını belirtir. Bu cümleyle ataerkil İspanyol toplumu eleştirilir ve eşitlik mücadelesi veren bir kadın için zorluklarla dolu olduğuna işaret edilir. Bu cümle aynı zamanda ironik bir şekilde ve açıkça bir feministin, Polis Teşkilatı gibi ataerkil gelenekleri devam ettiren işlerde çalışmayı reddeden "*fanatik bir erkek düşmanı*" olduğu yönündeki yaygın inanca da işaret etmektedir (Godsland, 2007, s. 42).

Jacqueline Cruz ve Barbara Zecchi, 2000'li yıllarda İspanya'da feminizmde bir gerileme yaşandığını ve feminizm kelimesinin neredeyse bir küfür gibi algılandığını belirtir. "*Kendimi feminist olarak görmüyorum*" veya "*Etiketler hoşuma gitmiyor*" gibi cümlelerin sık sık duyulduğunu söyleyen Cruz ve Zecchi, bu cümlelerin feminist fikirlere sahip olan kadınlar tarafından bile kullanıldığını ifade ederler (2004, s. 10). Anny Brookbank Jones da aynı şekilde 2000'li yıllara yaklaşırken çok az kadının kendini feminist olarak tanımladığını, büyük bir çoğunluğun bu terimi reddettiğini belirtir. Brookbank Jones, İspanya'da feminizmin olumsuz ününü, sağ eğilimli medyanın feminizmi şeytanlaştırmasına, yaşlı kadın kuşağının kafasındaki modele uymayan yeni kadın kuşağını kötülemek amacıyla feminist sıfatını olumsuz anlamda kullanmasına ve kimi genç kadınların feminizmi bir tür ters maçoluk olarak yorumlamasına dayandırır (1997, s. 29).

Farklılık feministleri kadınlar için kolektif bir kimlik yaratmanın imkânsızlığından bahsederler. İspanya'da 1993-1996 yılları arasında Sosyalist Hükümet döneminde Kültür Bakanlığı da yapmış olan farklılık feministlerinden Carmen Alborch her kadının farklı olması gerektiğini, benzersizlik, özel ve tek olma savaşının kadınların yüzleşmek zorunda oldukları en derin konular olduğunu ifade eder (2003, s. 37). Petra da "*mahremiyet feministleri*" gibi kız kardeşlik ilkesinin geçerliliğini yıkararak Alborch'un vurguladığı gibi her kadının kendine has bir yapısı olduğunu düşünür. Meslektaşı Moliner, boşandığı karısı hakkında Petra'ya sorular sorduğunda her kadının ayrı bir yapısı olduğunu, bu nedenle kadınlar hakkında bir genelleme yapmanın yanlış olduğunu söyler:

–Bak Moliner, sana şimdi ne diyeyim bilmiyorum. Karını tanımadığım için...

–Tamam ama sen de bir kadın olarak düşünüyorsun, iki kere boşandın, bana söyleyecek bir şeylerin vardır.

Şaşkınlığımı üzerimden atamadım. Meslektaşımın bir kadının diğeriyle aynı düşünmediğini, tek bir kolektif bilincin parçaları olmadığını; karakterlerin, ideolojinin, dönemin ve kalıtımın etkili olduğunu, Marilyn Monroe ile Madame Curie'nin ne aynı ne de eşit olduğunu anlamasını sağlamak güç olacaktı (Giménez Bartlett, 2005, s. 55).

Petra, kadınların tek bir kolektif bilinç taşımadıklarını, dolayısıyla her bir kadının farklı durumlar çerçevesinde farklı özelliklere sahip olduğunu düşünür. Bireyselci bir yaklaşım içinde olan Petra'nın bu şekilde kolektif bilince karşı öz benliğini ön plana çıkarması, 1990'ların kadın yazınıyla da örtüşür. 1990'ların kadın yazarları romanlarında sınırları olmayan ya da sınırları, değerleri, dünyadaki duruşu ve istekleri kendisi tarafından belirlenmiş, kendi benine uygun yeni bir kimlik tanımlamak isteyen kadın kahramanlara yer verirler (Urioste, 2001, s. 285). Petra'nın benliği, evliliği, mesleği ve annelik hakkındaki sorgulamaları, diğer bir deyişle kimlik arayışı, serinin sekizinci romanı *El Silencio de los Claustros*'da açık bir şekilde yansıtılır:

Benim yerim neresiydi, işim mi, evim mi? ... Sıradan ilkelere uygun bir eş miydim yoksa bir daha asla görmeyeceğim bir adama kapris yapmak için mi evlenmişim? Anne değildim ama en azından üvey çocukları tarafından sevilen makul bir üvey anne miydim yoksa bana sadece tahammül mü ediyorlardı? Doktor Jekyll'ın ilk iksirini içtikten beş dakika sonra yaşadığından daha büyük bir kimlik krizi bir kurşun parçası gibi gelip bilincime yerleşmişti (Giménez Bartlett, 2009, s. 271).

Yazarın, kahramanının yaşadığı kimlik krizi karşısında, 1886 yılında Robert L. Stevenson tarafından yazılan ve kişinin kendi içinde iki farklı kişiliğe bölünmesinin ve bu kişilikler arasındaki zorlu mücadelenin anlatıldığı *The Strange Case of Dr. Jekyll and Mr. Hyde* adlı esere gönderme yapması dikkat çekicidir. Mr. Hyde'in Dr. Jekyll'ın öteki benini olarak ortaya çıkışına yapılan göndermeyle Petra'nın içinde yaşadığı toplumda üstlendiği eş ve annelik rolüyle, benliğiyle bütünleştirdiği mesleki kimliği arasındaki uzlaştırma mücadelesine ve yaşadığı kimlik krizine işaret edilir.

Serinin sekizinci romanı *El Silencio de los Claustros*'da Petra, evli ve Marcos'un dört çocuğuna üvey annelik yapan bir kadındır. Evliliklerinin üzerinden bir yıl geçmiştir ve Petra, Marcos tarafından sevilen, korunan ve saygı duyulan bir kadına dönüşmüştür. Fakat zaman içinde Petra, Venkataraman'ın da ifade ettiği gibi (2010, s. 237) mutluluk ve evlilikle birlikte artan sorumluluklarından dolayı duyduğu suçluluk duygusu arasında bocalamaya başlar. Petra'nın kendi içinde yaşadığı sorgulamalar romanın ilerleyen sayfalarında şu şekilde yansımaları bulur:

Polisliği bırakmayı mı istiyordum? Varlığımın geri kalanı boyunca ne yapardım? Birçok şey olabilir: günlük daha fazla kitap okumak, arkadaşlarımı ziyaret etmek, Marcos'a eşlik etmek, güneşlenmek, gezdirebileceğim birkaç tane köpek almak, bizi görmeye geldiklerinde üvey çocuklarımla vakit geçirmek... Tabii diğerlerinin özel hayatlarını, günlük işlerini ve önceliklerini de hesaba katmak zorundaydım... Mesela böyle bir sabah dışarı çıkabilirdim. Alışverişe gidebilirdim. Bir arkadaşım ile yemek yiyebilirdim ve bekleyebilirdim; Marcos'un gelmesini bekleyebilirdim, birinin beni aramasını bekleyebilirdim... beklemek. Beklemek beceremediğim şeylerden biriydi. Bir otobüsün gelmesini beklemeyi, bir dükkânda sıra beklemeyi bile sevmiyordum. Hayır, sevdiğim insanların benim için yarattıkları boşlukta oyalanmayı hiç istemiyordum. Kendi özel hayatımın başrolü olmayı istiyordum, bu da bildiğim tek şeyi yaparak oluyordu: araştırmak. Kalkıp yatak odasına geri gittim. Aynaya baktım; karşımda günün geri kalanında ne yapacağını soran, mavi çizgili bir sabahlık giymiş orta yaşlı bir kadın gördüm (Giménez Bartlett, 2009, s. 326-327).

Evlenip yuvaya, aile ocağına geri dönen Petra, evliliğini ve mesleğini uzlaştırmakta güçlük çeker. Bakıp kendini sorguladığı ayna, yaşadığı krizi ve bölünmeyi sembolize eder. Alicia Giménez Bartlett, bir röportajında "*Petra, barındırdığı çelişkilerle, güçlü kişiliğiyle tam benim dönemimin, kadın olarak kavgamıza başladığımız geçiş döneminin kadınıdır*" (Cerezo, 2009) ifadelerine yer verir. Bu bağlamda Petra, bir yandan kadınlığını ve mesleğini uzlaştırmaya çalışan kadın dedektif figürünü temsil ederken diğer yandan yazıldığı dönemin kadınlarını yansıtmaktadır. Çalışan kadınların artan sorumlulukları karşısında yaşadıkları sorgulamaları ve sıkıntıları gündeme getirir. Kadınların iş ve özel hayatlarını bir arada sürdürebilmelerinin güçlüğüne Petra ve genç doktor Silvia arasında geçen diyalogla dikkat çekilir:

–Yaptığım işte iyiyim biliyor musun? Bir gün en iyisi olacağıma inanıyorum. Uzmanlık derslerimin hepsini çok iyi notlarla geçtim. Bir gün mesleğimin zirvesinde olacağım.

–Geleceğin konusunda çok netsin.

–Evet. Ayrıca çocuk sahibi olmayacağımı ve kariyerimi tehlikeye atacak bir evlilik olması halinde evlenmeyeceğimi de biliyorum. Bu şekilde düşünen birçok kadın var ama kötü gözüktüğü için bunlar dile getirilmiyor.

....

–Sen de polis olurken geleceğin hakkında net olmuşsundur.

–Ben mi? Ben sadece işin başında değil, şimdi de kararsızım. Bu sadece işimde değil, hayatımın geri kalanında da aynı. Eğer A'yı yaptıysam hemen B'yi yapmam gerektiği hissine kapılıyorum. Eğer seçimimi değiştirirsem o zaman da yaygın olan düşüncelerin beni etkilemesine izin verdiğimi düşünüyorum.

....

Hayretle bana bakıyordu; benden böyle ikircikli bir açıklama beklemiyordu.

–Anlıyor musun? diye sordum.

Samimi bir şekilde “Hayır” diye cevapladı.

–Senin kuşağındaki kadınların taş gibi sert olduğunu sanıyordum. Öyle ya da böyle yolu siz açtınız.

....

–Yanılmıyorsun, doğru, sertiz, ama yolu açmak için önce yolu seçmek lazım; asıl sorun işte orada başlıyor (Giménez Bartlett, 2017a, s. 45-46).

2000'li yıllarda İspanya'da kadınların kariyerlerini tercih edip evlilik ve çocuk istememeleri İspanyol toplumunda hoş karşılanmaz. Özellikle Victoria Sendón de León⁹, María Milagros Rivera¹⁰ veya Carmen Alborch¹¹ gibi dönemin farklılık feministleri sınıfına giren kadınlar, kadınların bu şekilde erkekleştiklerini düşünerek bu durumu eleştirirler. Kadınların bedenleriyle, biyolojileriyle, özleriyle bütünleşmeleri ve bu değerlere öncelik vermeleri beklenir (Godsland, 2007, s. 49). Yazar, kariyerlerini tercih edip, evliliği ve anneliği ikinci plana atma niyeti taşıyan genç kadınları temsil eden Silvia ile bu genç kadınlara öncülük eden ve bu seçimi zaten gerçekleştirmiş kadınlardan biri olan Petra'yı karşı karşıya getirir. Petra, Silvia'nın hayalini kurduğu seçimi çoktan yapmış bir kadındır, fakat seçiminin doğruluğundan şüphe duyduğunu dile getirir. Yazarın bu ikilemi kasıtlı olarak yarattığı düşünülmektedir. Bu haliyle Petra, o dönem İspanyol kadınının yaşadığı varoluşsal paradoksları yansıtır (Godsland, 2007, s. 49).

Petra Delicado yaşadığı kimlik krizi ve feminizm konusunda sergilediği muğlak duruşla dönemin İspanyol kadınlarının çoğulcu feminist söylemler arasında yaşadıkları kafa karışıklıklarını ve bocalamalarını yansıtır. Seri boyunca feminizmin sözcülüğünü yapar fakat erkek meslektaşlarına feminist olmadığını söyler. Benzer şekilde feminizmin sözcülüğünü yapmasına rağmen erkeklik kişisine bürünür ve onlar gibi sert davranmaya çalışır; küfür eder, zaman zaman şiddete başvurur, cinsel ilişki yaşadığı erkekleri bedene indirger ve erkeklik metaforu olan silahıyla derin bir bağ kurar. Dolayısıyla Petra, şiddetin yüceltilmesine, cinsiyetin nesnelleştirilmesine ve baskı mekanizmasının korunmasına, desteklenmesine karşı çıkan, erkeklerden bağımsız olarak kadınların kendi benliklerini tanımalarına ve kadınlar arasındaki bağa önem veren feminizm (Gregory Klein, 1995, s. 201) idealiyle çelişir. Bu çelişki, Petra'nın "Ben feminist değilim" sözüyle arka plana itilir gibi gözükse de seri, kadın

⁹ Victoria Sendón de León, İspanya'nın en önemli aktivist, feminist, filozof ve yazarlarından. 1974 yılında Mujeres Universitarias grubuna katılan yazar, Lidia Falcón'un kurduğu *Vindicación* dergisinin de ortağıdır. Victoria Sendón de León, İspanyol feminist hareketinde internetin bir iletişim alanı olarak kullanımına öncülük eden isimlerden biridir. 1996 yılında kurulan İspanya'nın ilk feminist dijital gazetesi olan *Mujeres en Red*'e düzenli olarak katkıda bulunan yazar, 2005-2014 yılları arasında kendi blogundan da yazılar yayımlamıştır.

¹⁰ María Milagros Rivera, İspanya'nın önemli feminist akademisyenlerinden ve aktivistlerindedir. Barcelona Üniversitesi'nde tarih profesörü olan Rivera, 1982 yılında kurulan DUODA Araştırma Merkezi'nin kurucularından biridir. Rivera, 1991 yılında aynı isimle bir dergi de çıkarır. 1991 yılında Llibreria Proleg de Barcelona, 2002 yılına Fundación Entredós de Madrid, 2011 yılında Biblioteca Virtual de Investigación Duoda'nın kurulmasına da katkıda bulunur.

¹¹ Carmen Alborch, kadın hakları savunucusu, yazar ve İspanyol siyasetçidir. İspanya Sosyalist İşçi Partisi üyesi olan Alborch, 1993-1996 yılları arasında Felipe González hükümetinde Kültür Bakanı olarak görev yapar.

dedektif/erkek yardımcı ikiliğinden başlayarak tecavüz, kadın ticareti, çocuk istismarı, kürtaj, evli kadınların yaşadığı psikolojik şiddet, iş dünyasında kadınların karşılaştıkları zorluklar veya cinsiyet ayrımcılığı gibi konulara yer vererek açık bir şekilde feminist bir gündem ortaya koyar. Böylece Petra Delicado polisiye roman serisi, İspanyol edebiyatında polisiye roman geleneğinin süregelen gelenekselliği içinde bir sapma yaratır.

Sonuç

Petra Delicado polisiye roman serisiyle Alicia Giménez Bartlett, İspanyol edebiyatında erkek hegemonyasında süregelen polisiye roman geleneğini ters yüz eder. Petra Delicado, polisiye roman türünde mitleşen erkek dedektifin bütün iyi ve kötü yönlerine sahip bir karakterdir. Bağımsız, zeki, güçlü ve işini profesyonelce yapan bir kadın dedektif olarak Petra, erkek yazarların elinden çıkma polisiye roman geleneğindeki *femme fatale*, erkeğin yardımcısı veya kurban konumundaki kadın kimliğini yerinden eder. Kendisinden yaşça büyük ve tecrübeli bir erkek polise amirlik yaparak, şimdiye kadar duygusal davranan, sezgileriyle hareket eden, zaman zaman başını belaya sokup soruşturmayı güçleştiren kadın dedektif figürünü geride bırakır ve tür içinde radikal bir girişimin öncüsü olur.

Petra Delicado polisiye roman serisinin tür içinde bir sapma yaratmasının temel dayanağı kurgulanan ana karakterin, dönemin feminist ideolojileri çerçevesinde şekillenmesinden kaynaklanmaktadır. Erkek dedektife denk bir kadın dedektif olarak karşımıza çıkan Petra'nın seri boyunca erkeklere ait görülen dedektiflik mesleği ve kadınlık kimliği arasında sürdürdüğü uzlaştırma mücadelesi, serinin yazıldığı dönemin İspanyol kadınlarının yaşadıkları bocalamayla örtüşmektedir. Erkeklerin denetiminde ve yönetiminde olan Polis Teşkilatı, seride, ataerkil İspanyol toplumunun metaforu olarak belirir. Petra'nın bir kadın olarak Teşkilat içinde var olma ve kendine bir yer edinme mücadelesi, İspanyol kadınının 1990 ve 2000'li yıllarda çoğulcu feminist söylemler arasında kendi kimliğini keşfetme ve kendine bir yer edinme mücadelesini yansıtmaktadır. Petra Delicado'nun erkek meslektaşlarına öykünerek onlar gibi olabileceğini gösterme çabası sonucu bir *erkek fatma* olarak ortaya çıkışının ardından serinin ilerleyen romanlarında kendi içinde sorgulamalar yaşaması ve kadınlık kimliğinin ön plana çıkması, İspanyol eşitlik feminizminden farklılık feminizmine geçişin izlerini taşımaktadır. Benzer şekilde 2000'li yıllarda İspanya'da feminizmin gerilemeye başlaması ve feminist kelimesinin kötü imajının yansımaları, Petra'nın feminizmin sözcülüğünü yapmasına rağmen seri boyunca ısrarla feminist olmadığını vurgulamasında kendini gösterir. Bununla birlikte seri,

cinsiyet ayrımcılığı, fırsat eşitsizliği, çocuk istismarı, kadına karşı şiddet, tecavüz, kürtaj, yasadışı göç ve kadın ticareti gibi kadınları ilgilendiren konuları anlatının merkezine taşıyarak feminist bir gündem yaratır ve Petra-Fermín ikiliğiyle toplumsal cinsiyet politikalarını sorgulamaya açar.

Kaynakça

- Alborch, C. (2003). *Malas: Rivalidad y Complicidad Entre Mujeres*. Madrid: Suma de Letras.
- Amorós, C. (2001). *Feminismo: Igualdad y Diferencia*. Universidad Nacional Autónoma de México.
- Brookbank Jones, A. (1997). *Women in Contemporary Spain*. Manchester: Manchester University Press.
- Cerezo, H. (2009, 18 Nisan). *Mientras escribes te metes en un lio del que, finalmente, logras escapar, porque siempre hay una salida*. Erişim tarihi: 10.08.2021, <https://www.diariosigloxxi.com/texto-diario/mostrar/42420/mientras-escribes-metes-lio-finalmente-logras-escapar-porque-siempre-hay-salida>
- Cruz, J., Zecchi, B. (2004). Más que evolución, involución: a modo de prólogo. *La Mujer en la España Actual. Evolución o Involución?* Ed. Jacqueline Cruz ve Barbara Zecchi. Barcelona: Icaria, 7-24.
- Falcón, L. (2000). *Los Nuevos Mitos del Feminismo*. Madrid: Vindicación Feminista.
- Giménez Bartlett, A. (1996). *Ritos de Muerte*. Barcelona: Círculo de Lectores.
- Giménez Bartlett, A. (2002). *Serpientes en el Paraíso*. Barcelona: Editorial Planeta.
- Giménez Bartlett, A. (2005). *Muertos de Papel*. Barcelona: Editorial Planeta.
- Giménez Bartlett, A. (2009). *El Silencio de los Claustros*. Barcelona: Ediciones Destino.
- Giménez Bartlett, A. (2015). *Mensajeros de la Oscuridad*. Barcelona: Editorial Planeta.
- Giménez Bartlett, A. (2017a). *Un Barco Cargado de Arroz*. Barcelona: Editorial Planeta.
- Giménez Bartlett, A. (2017b). *Nido Vacío*. Barcelona: Editorial Planeta.
- Godsland, S. (2007). *Killing Carmens: Women's Crime Fiction From Spain*. Cardiff: University of Wales Press.

- Gregory Klein, K. (1995). *The Woman Detective: Gender&Genre*. Urbana: University of Illinois Press.
- Halberstam, J. (1998). *Female Masculinity*. Durham&London: Duke University Press.
- Heywood, A. (2013). *Siyasi İdeolojiler*. (A. K. Bayram, Ö. Tüfekçi, H. İnaç, Ş. Akın, B. Kalkan, Çev.). Ankara: Adres Yayınları.
- Martín Alegre, S. (2002). El caso de Petra Delicado: La mujer policía en las novelas de Alicia Giménez Bartlett. *Actas del Congreso Internacional. Perversas y Divinas: La Representación de la Mujer en las Literaturas Hispánicas: El Fin de Siglo Pasado y/o el Fin del Milenio Actual*, 2, 415-421.
- Rubio Castro, A. M. (1990). El feminismo de la diferencia: Los argumentos de una igualdad compleja. *Revista de Estudios Políticos*, 70, 185-207.
- Thompson Casado, K. (2002). Petra Delicado, A Suitable Detective for a Feminist?. *Letras Femeninas*, 28, 71-83.
- Tusón Valls, A. (2016). Lenguaje, interacción y diferencia sexual. *Enunciación*, 21, 138-151. Doi: <https://doi.org/10.14483/udistrital.jour.enunc.2016.1.a09>
- Urioste, C. De. (2001). Narrative of Spanish Women Writers of the Nineties: An Overview. *Tulsa Studies in Women's Literature*, 20, 279-295. Doi: <https://doi.org/10.2307/464487>
- Venkataraman, V. (2010). Mujeres en la novela policial: Reafirmación o subversión de patrones patriarcales? Reflexiones sobre la serie Petra Delicado de Alicia Giménez Bartlett. *Textos sin Fronteras. Literatura y Sociedad*. Ed. Hala Awaad, Mariela Insúa. Pamplona: Ediciones Digitales de GRISO, 229-240.

Summary

The Petra Delicado detective novel series, written first in 1996 is the first detective novel series in Spanish literature that introduces a female protagonist in the police procedural subgenre. Detective novel tradition, which identifies the detective figure with male gender and exalts masculinity, is subverted with the female police detective character Petra Delicado. This subversion derives from the creation of the character within the framework of the feminist ideologies of the period. From this point of view, this article aims to trace Spanish feminism in the Petra Delicado detective novel series. As this study aims to analyze 1990s and 2000s, the first novel *Ritos de Muerte* (1996), the third novel *Mensajeros de la Oscuridad* (1999), the fourth novel *Muertos de Papel* (2000), the fifth novel *Serpientes en el Paraíso* (2002), the sixth novel *Un Barco Cargado de Arroz* (2004), the seventh novel *Nido Vacío* (2007) and the eighth novel *El Silencio de los Claustros* (2009) of the ongoing series are examined in this analysis.

In the first novel of the series *Ritos de Muerte*, Petra, who appears as a divorced woman in her forties, is happy with her books and classical music, like Sherlock Holmes. Having experienced it twice, marriage is drudgery for her. For this reason, she only experiences sexual intercourse with men, instead of establishing an emotional bond with them. She is just as independent, keen and intelligent as a male detective. However she is discriminated against

because of her gender in the Police Force in the beginning and although she is a smart woman who worked as a lawyer for fourteen years before she became a police officer, she is assigned to the documentation center. But later, due to the lack of policemen then in the department, she is assigned to solve a rape case and gets the opportunity to display her skills as a detective. Petra carries out her investigations with her assistant Fermín Garzón who is about to retire, has traditional ideas in many ways and is reluctant to take orders from a woman. With all these features Petra diverges from the classical detective novel tradition and appears as a female detective figure who is equivalent of a male detective. In particular, being the superior of an older and more experienced policeman Petra Delicado undermines the sexist structure of the detective novel genre in which the woman is stereotyped as *femme fatale*, the victim or the assistant of the man. However Petra Delicado acts like her male colleagues; she swears, resorts to physical violence, establishes a deep bond with her weapon which is the most obvious metaphor of masculinity in detective novels. Petra's transformation into a tomboy in this way can be interpreted as an attempt to reconcile the female identity and the detective profession which is seen as a male domain. If the Police Force is considered to be a metaphor of the patriarchal Spanish society, Petra's acting like a tomboy can also be thought of as a woman's attempt to find a place for herself in the society. This struggle to find a place for herself is under male hegemony both in the detective novel genre and in the patriarchal Spanish society. Although Petra behaves like her male colleagues, her effort to maintain her feminine identity on the other hand coincides with the ambiguous stance of women in Spanish society at that time.

The feminist conferences that take place in Granada in 1979 marks the beginning of the collapse of Spanish feminism. At these conferences equality feminists and difference feminists put forward different ideas and cause a crisis that continues between 1979 and 1982. Petra Delicado emerges at the beginning of the series as an embodiment of the ideas defended by equality feminists but in the later novels of the series, she turns into a figure which correspond to the thoughts of difference feminists. At the beginning of the series, she avoids the concepts of motherhood and marriage but in the seventh novel of the series she remarries and becomes a stepmother. Similarly, at the beginning of the series she acts like her male colleagues but at the same time buys a house and longs to spend time in it. She has been the voice of feminism against her male colleagues since the beginning of the series but she never admits that she is a feminist. Jacqueline Cruz and Barbara Zecchi state that there was a decline in feminism in Spain in the 2000s and the word feminism was perceived as almost a curse (2004, s. 10). Thus, Petra Delicado represents the Spanish woman who was among the pluralist feminist discourses in the 2000s. Alicia Giménez Bartlett also states in an interview that Petra with her contradictions and strong personality is the woman of her period, the transition period in which they start to fight as a woman (Cerezo, 2009).

With the Petra Delicado detective novel series Alicia Giménez Bartlett reverses the tradition of detective novel that continues under the male hegemony in Spanish literature. Having all the good qualities of the male detective Petra Delicado displaces the female identity as *femme fatale*, assistant or victim in the tradition of detective novels written by male authors. Being a superior of an older and more experienced male police officer, Petra leaves behind the female detective figure who acts emotionally, intuitively, occasionally getting into trouble and complicating the investigation and becomes the pioneer of a radical initiative in the genre. The main reason why the Petra Delicado detective novel series subverts the genre stems from the fact that Petra is shaped within the framework of the feminist ideologies of the period. Additionally, the series reveals a feminist agenda by discussing women's issues such as gender discrimination, child abuse, violence against women, rape, abortion, woman trafficking and examine gender politics with the Petra/Fermín dichotomy.